

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ ТА  
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ  
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра організації підприємництва та біржової діяльності

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»**  
Декан економічного факультету  
Анатолій ДІБРОВА  
2022 р.

**«СХВАЛЕНО»**  
на засіданні кафедри організації підприємництва  
та біржової діяльності  
Протокол №16 від «12» травня 2022 р.

Завідувач кафедри  
Микола ІЛЬЧУК

**«РОЗГЛЯНУТО»**  
Гарант ОП «Підприємництво,  
торгівля та біржова діяльність»  
Валентина ЯВОРСЬКА

## РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

### **«ОЦІНКА БІЗНЕСУ»**

Спеціальність - 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Освітня програма – «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Факультет – економічний

Розробник – к.е.н., доцент Маршалок М.С.

Київ – 2022 р.

## 1. Опис навчальної дисципліни

### “ОЦІНКА БІЗНЕСУ”

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	076 - Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	
Освітня програма	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	-	
Форма контролю	іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	4	-
Семестр	8	-
Лекційні заняття	24 год.	-
Практичні, семінарські заняття	24 год.	-
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	72 год.	-
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4 год. 6 год.	-

## 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Перехід до ринкової економіки, процес приватизації об'єктів державної власності, виникнення фондового ринку, розвиток системи страхування, перехід комерційних банків до видачі кредитів під заставу майна формують потребу в новій послугі – оцінці вартості підприємства (бізнесу).

У проведенні оцінних робіт зацікавлені як власники підприємства, так й інші сторони: державні структури (контрольно-ревізійні та інші органи), кредитні організації, страхові компанії, постачальники, інвестори і акціонери.

Процес оцінки бізнесу підприємств слугує підставою для вироблення його стратегії. Він виявляє альтернативні підходи і визначає, який з них забезпечить компанії максимальну ефективність, а, отже, і вищу ринкову ціну.

**Мета дисципліни** засвоєння понятійного апарату, методології і прикладного інструментарію оцінювання ринкової вартості підприємства та його структурних елементів; набуття знань про закономірності, принципи та особливості формування, використання інформації для виявлення факторів вартості й управління підприємством в цілому.

**Завдання:** оволодіння новітніми засобами ефективного формування вартості підприємства, оцінювання ефективності функціонування бізнесу по критерію зміни його вартості; знаннями і практичними навичками оціночної діяльності як складової управління розвитком підприємства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

**знати:** теоретичні основи, закономірності, принципи і особливості формування та розвитку вартості підприємства, теоретичні основи та методичні підходи до оцінки підприємства та окремих його складових, міжнародні та національні стандарти оцінки вартості майна та майнових прав, випадки проведення оцінки та здійснення оціночних процедур, сучасні концепції, передумови та методичні підходи до визначення резервів розвитку підприємства.

**вміти:** аналізувати джерела та фактори формування вартості підприємства, використовувати сучасні методи оцінки нерухомості, нематеріальних активів, техніко-технологічного, кадрового та сукупного потенціалу підприємства, майна та майнових прав, застосовувати оціночні прийоми та процедури які застосовуються в процесі оцінки вартості підприємства, формувати стратегію та визначати резерви розвитку підприємства, обґрунтовано використовувати професійно профільовані знання для діагностування та оцінки підприємств середнього та малого бізнесу на основі застосування різних підходів.

## **Набуття компетентностей:**

### **загальні компетентності (ЗК):**

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях, виявляти, ставити та вирішувати завдання у сфері професійної діяльності;

ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК6. Здатність працювати автономно та в команді, навички міжособистісної взаємодії.

### **фахові (спеціальні) компетентності (ФК):**

ФК1 Знання і розуміння теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

ФК2 Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

ФК5 Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.

ФК10 Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

### **3. Програма та структура навчальної дисципліни для:**

- повного терміну денної (заочної) форми навчання;
- скороченого терміну денної (заочної) форми навчання.

#### **Змістовий модуль 1. Об'єктивна необхідність та концептуальні основи оцінки бізнесу.**

##### ***1.1. Сутнісна характеристика та зміст оцінки бізнесу***

Поняття оцінки ринкової вартості і сфера її застосування в сучасній економіці. Необхідність і можливість вартісної оцінки в українських умовах. Відмінність вартісної оцінки від бухгалтерської (балансової), аудиторської та рейтингової оцінки. Мета та цілі проведення оцінки бізнесу.

Об'єкти і суб'єкти вартісної оцінки. Майновий комплекс підприємства та бізнес як об'єкти оцінки. Вплив специфічних характеристик оцінюваного об'єкта на процес оцінки.

##### ***1.2. Організація оцінки бізнесу та її законодавче забезпечення***

Історія розвитку оцінної діяльності в Україні. Міжнародна та вітчизняна практика оцінки бізнесу.

Регулювання оцінної діяльності в Україні. Закон про оцінку майна, майнових прав та оцінну діяльність. Стандарти оцінної діяльності. Нормативно-правове забезпечення вартісної оцінки в Україні. Контроль за здійсненням оцінної діяльності. Обмежувальні умови на проведення оцінки бізнесу. Професійна підготовка оцінювачів. Саморегульовані організації оцінювачів.

Українські особливості та практика оцінки підприємств. Закон України „Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні”. Обов'язкові випадки проведення оцінки. Інші випадки і цілі проведення оцінки підприємств.

Випадки обов'язкового проведення оцінки. Організаційно-правова основа проведення незалежної оцінки бізнесу. Процедура укладання договору на оціночні роботи. Основні розділи договору. Права та відповідальність замовника та оцінювача. Процес проведення незалежної оцінки бізнесу та його етапи.

##### ***1.3. Теоретичні основи оцінки бізнесу.***

Об'єктивна необхідність оцінки підприємства. Концепція вартісної оцінки підприємства. Підприємство як товар і об'єкт оцінки. Підприємство як об'єкт ринкових угод.

Поняття вартості та її сутність. Види вартості та їх ознаки. Поняття ринкової вартості. Неринкові види вартості. Види вартості за цілями оцінки. Вартість залежно від характеру аналога. Вартість за принципами бухгалтерського обліку. Види вартості залежно від перспектив розвитку підприємства.

Принципи оцінки вартості підприємства. Принципи оцінки пов'язані з уявленням власника про майно. Принципи оцінки пов'язані з експлуатацією майна. Принципи оцінки пов'язані з ринковим середовищем. Принцип найбільш ефективного використання об'єкту оцінки.

#### ***1.4. Інформаційне забезпечення оцінки бізнесу***

Система необхідної для оцінки бізнесу інформації. Джерела інформації для оцінки потенціалу підприємства. Державне регулювання оціночної діяльності в Україні. Нормативна база оціночної діяльності в Україні. Міжнародні організації та стандарти оціночної діяльності. Класифікація інформації для оцінки. Інформація за джерелами виникнення. Інформація за функціями управління. Інформація за часовим аспектом. Вимоги до оціночної інформації.

Фінансова звітність – основа інформаційної бази вартісної оцінки. Обмеженість фінансової звітності українських підприємств. Міжнародні стандарти обліку і звітності, особливості їх застосування при оцінці українських компаній.

Основні методи аналізу і коригувань фінансової звітності з метою оцінки бізнесу. Прогнозування, як невід'ємний елемент оцінки бізнесу.

#### ***1.5. Методичні підходи до оцінки бізнесу***

Теорія зміни вартості грошей у часі та її вплив на вартість потенціалу. Грошові потоки та їх часова оцінка. Стандартні функції складного процента. Майбутня вартість одиниці. Поточна вартість одиниці. Поточна вартість аннуїтету. Види аннуїтету. Періодичний внесок на погашення позики. Майбутня вартість аннуїтету. Періодичний внесок до фонду нагромадження.

Загальні методичні підходи до оцінки підприємства. Доходний підхід, його сутність та методи. Метод капіталізації та його сутність. Метод дисконтованих грошових потоків та його сутність. Порівняльний підхід, його сутність та методи. Метод ринку капіталу та його сутність. Метод операцій та його сутність. Метод галузевих коефіцієнтів та його сутність. Витратний (майновий) підхід, його сутність та методи. Метод чистих активів та його сутність. Метод ліквідаційної вартості та його сутність.

#### ***1.6. Особливості оцінки підприємств різних галузей і типів***

Специфіка та особливості оцінки підприємств промисловості. Специфіка та особливості оцінки підприємств сфери послуг. Специфіка та особливості оцінки сільськогосподарських підприємств.

Особливості діагностики та оцінки корпорацій і холдингів. Особливості діагностики та оцінки підприємств середнього і малого бізнесу. Методика стратегічної оцінки підприємства. Визначення стратегічного становища підприємства. Техніка проведення розрахунків за методом SPACE. Побудова рекомендованої стратегії за методом SPACE.

Моніторинг поточних можливостей бізнесу та його сутність. Особливості організації моніторингу поточних можливостей. Процес організації моніторингу поточних можливостей.

Місце та роль оцінки вартості бізнесу в системі управління підприємством. Специфіка оцінки бізнес-напрямів і бізнес-одиниць в системі управління підприємством.

## **Змістовий модуль 2. Оцінка сукупної вартості бізнесу та окремих його складових**

### ***2.1. Оцінка вартості нерухомого майна підприємства***

Поняття нерухомого майна та його особливості. Особливості землі як об'єкта оцінки. Особливості будівель і споруд як об'єктів оцінки.

Правове регулювання оцінки землі в Україні. Принципи оцінки землі. Види оцінки землі. Нормативна оцінка землі та її застосування. Експертна оцінка землі та випадки її застосування. Вимоги до експертної оцінки землі та її послідовність.

Методичні підходи до експертної оцінки землі. Метод капіталізації чистого операційного або рентного доходу від використання земельних ділянок. Метод зіставлення цін продажу подібних земельних ділянок. Фактори, що впливають на ціну земельних ділянок. Метод врахування витрат на земельні поліпшення. Метод залишку для землі. Метод середньозваженого коефіцієнта капіталізації. Метод розбивки земельної ділянки.

Методичні підходи до оцінки будівель і споруд. Методи доходного підходу. Метод капіталізації доходів. Метод дисконтованих грошових потоків. Витратний підхід до оцінки будівель та споруд. Метод кошторисного розрахунку. Метод питомих витрат на одиницю площі або об'єму. Поелементний метод. Фізичний знос та його розрахунок. Функціональний знос та його розрахунок. Зовнішній знос та його розрахунок. Метод строку життя та його сутність. Метод розбивки. Порівняльний підхід до оцінки будівель та споруд. Метод порівняння продажів. Метод валового рентного мультиплікатора.

### ***2.2. Оцінка вартості машин і обладнання***

Техніко-технологічний потенціал підприємства та його характеристика. Особливості машин і обладнання як об'єктів оцінки. Цілі оцінки машин і обладнання та їх особливості.

Класифікація машин і обладнання. Види і групи машин і обладнання. Ознаки за якими класифікуються машини і обладнання.

Особливості застосування доходного підходу при оцінці машин і обладнання. Витратний підхід до оцінки машин і обладнання і його методи. Метод розрахунку за ціною однорідного об'єкта. Індексний метод оцінки. Метод розрахунку за укрупненими нормативами. Порівняльний підхід до машин і обладнання та його методи. Метод ринкових порівнянь. Метод статистичного моделювання ціни.

### ***2.3. Оцінка нематеріальних активів***

Економічна сутність нематеріальних активів. Класифікація нематеріальних активів. Інтелектуальна власність та її складові. Майнові права. Відкладені або відстрочені активи. Гудвіл. Нематеріальні активи за строком корисного

використання та оборотністю. Нематеріальні активи за ступенем відчуження та впливом на фінансові результати. Нематеріальні активи за ступенем правової захищеності та вкладенням індивідуальної праці.

Цілі і мета оцінки нематеріальних активів. Особливості вартісної оцінки нематеріальних активів.

Пріоритети застосування підходів до оцінки нематеріальних активів. Доходний підхід до оцінки нематеріальних активів та його методи. Метод надлишкового прибутку. Метод виграшу в собівартості. Метод звільнення від „роялті”. Метод виділення частки ліцензіара в прибутку ліцензіата. Витратний підхід до оцінки нематеріальних активів та його методи. Метод вихідних витрат. Метод відновлювальної вартості. Метод вартості заміщення. Порівняльний підхід до оцінки нематеріальних активів та його методи. Метод порівняння продажів.

#### ***2.4. Персонал підприємства та його оцінка***

Кадровий потенціал підприємства та його сутність. Складові кадрового потенціалу підприємства. Особливості кадрового потенціалу. Кількісні показники опису кадрового потенціалу. Якісні показники опису кадрового потенціалу. Індивідуально-кваліфікаційний потенціал працівника та його характеристики. Зміни величини кадрового потенціалу. Особливості опису кадрового потенціалу підприємства.

Вартісна оцінка кадрового потенціалу та її цілі. Витратний підхід до оцінки кадрового потенціалу та особливості його застосування. Доходний підхід до оцінки кадрового потенціалу та особливості його застосування. Метод оцінки кадрового потенціалу за В. Алавердяном. Кадровий аудит та його сутність. Кваліфікаційне тестування. Експертна оцінка впливу кадрового потенціалу на вартість підприємства. Метод „асесмент – центру”.

Ефективність використання кадрового потенціалу її сутність та підходи до визначення. Система критеріальних показників визначення ефективності кадрового потенціалу підприємства. Бальна оцінка соціально-психологічного клімату. Комплексний показник ефективності кадрового потенціалу підприємства.

#### ***2.5. Оцінка сукупної вартості бізнесу.***

Оцінка підприємства як оцінка бізнесу. Оцінка бізнесу як цілісного майнового комплексу. Оцінка діючого підприємства. Доходний підхід до оцінки бізнесу. Витратний підхід до оцінки бізнесу. Порівняльний підхід до оцінки бізнесу. Переваги та недоліки підходів до оцінки бізнесу.

Методи доходного підходу до оцінки бізнесу та їх застосування. Методи засновані на прогнозах грошових потоків. Метод прямої капіталізації. Етапи застосування методів дисконтування грошових потоків. Коректування фінансових звітів. Прогнози грошових потоків. Оцінка за допомогою методів, заснованих на аналізі надприбутку. Метод економічної доданої вартості та його сутність. Метод Едвардса-Белла-Ольсона та його сутність.

Особливості застосування порівняльного підходу до оцінки бізнесу. Вимоги до інформації та способи її отримання. Метод ринку капіталу та його методи.



Метод угод та особливості його застосування. Метод галузевих коефіцієнтів та особливості його застосування. Цінові мультиплікатори та їх сутність. Інтервальні мультиплікатори. Моментні мультиплікатори. Коректування попередньої величини вартості.

Майновий підхід до оцінки бізнесу та його особливості. Методи майнового підходу та особливості їх застосування. Метод вартості чистих активів та особливості його застосування. Корегування статей балансу. Нормалізація фінансової документації. Метод ліквідаційної вартості та особливості його застосування. Види ліквідаційної вартості. Оцінка упорядкованої ліквідаційної вартості. Оцінка примусової ліквідаційної вартості.

## ***2.6. Прикладні аспекти оцінки вартості бізнесу.***

Спеціальні випадки застосування оцінки бізнесу. Підходи до оцінки часток у бізнесі. Види вартості емісійних цінних паперів. Викуп паїв та варіанти їх оцінки. Випуск акцій та їх оцінка. Моделі розрахунку ринкової вартості акцій і облигацій. Підходи до оцінки неконтрольних (міноритарних) пакетів. Премії та знижки у визначенні ринкової вартості акцій. Моделі розрахунку ринкової вартості акцій і облигацій. Перевірка ціни пропозиції акцій.

Особливості оцінки підприємств, що приватизуються. Санація підприємств-банкрутів та їх оцінка. Оцінка вартості майна підприємства-боржника з метою продажу у разі банкрутства. Поняття, види і етапи банкрутства підприємства. Особливості оцінки вартості майна підприємства-боржника.

Оцінка вартості підприємства під час реструктуризації. Реструктуризація: поняття, сутність, об'єкти. Мета реструктуризації. Види діяльності за стратегічним напрямом реструктурування підприємств. Форми реструктуризації підприємств. Місце та роль оцінки під час реструктуризації.

Оцінка бізнесу в системі антикризового управління. Практична реалізація основних принципів оцінки в системі антикризового управління. Оцінка бізнесу на різних стадіях арбітражного управління. Сучасні управлінські технології оцінки вартості бізнесу.

#### 4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
<b>Змістовий модуль I. Об'єктивна необхідність та концептуальні основи оцінки бізнесу.</b>														
Тема 1. Сутнісна характеристика та зміст оцінки бізнесу	1	10	2	2	-	-	6							
Тема 2. Організація оцінки бізнесу та її законодавче забезпечення	2	10	2	2	-	-	6							
Тема 3. Теоретичні основи оцінки бізнесу	3	10	2	2	-	-	6							
Тема 4. Інформаційне забезпечення оцінки бізнесу	4	10	2	2	-	-	6							
Тема 5. Методичні підходи до оцінки бізнесу	5	10	2	2	-	-	6							
Тема 6. Особливості оцінки підприємств різних галузей і типів	6	10	2	2	-	-	6							
Разом за змістовим модулем 1		60	12	12	-	-	36							
<b>Змістовий модуль II. Оцінка вартості бізнесу та окремих його складових</b>														
Тема 7. Оцінка вартості нерухомого майна підприємства	7	10	2	2	-	-	6							
Тема 8. Оцінка вартості машин та обладнання	8	10	2	2	-	-	6							
Тема 9. Нематеріальні активи підприємства і методи їх оцінювання	9	10	2	2	-	-	6							

Тема 10. Персонал підприємства його та його оцінювання	10	10	2	2	-	-	6						
Тема 11. Оцінка сукупної вартості бізнесу	11	10	2	2	-	-	6						
Тема 12. Прикладні аспекти оцінювання підприємства	12	10	2	2	-	-	6						
Разом за змістовим модулем 2.		60	12	12	-	-	36						
Усього годин		120	24	24	-	-	72						

### 5. Темы практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутнісна характеристика та зміст оцінки бізнесу	2
2	Організація оцінки бізнесу та її законодавче забезпечення	2
3	Теоретичні основи оцінки бізнесу	2
4	Інформаційне забезпечення оцінки бізнесу	2
5	Методичні підходи до оцінки бізнесу	2
6	Особливості оцінки підприємств різних галузей і типів	2
7	Оцінка вартості нерухомого майна підприємства	2
8	Оцінка вартості машин та обладнання	2
9	Нематеріальні активи підприємства і методи їх оцінювання	2
10	Персонал підприємства його та його оцінювання	2
11	Оцінювання сукупної вартості підприємства (бізнесу)	2
12	Прикладні аспекти оцінювання підприємства	2

## **6. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.**

1. Поняття оцінки бізнесу.
2. Особливості підприємства як об'єкта оцінки.
3. Необхідність і цілі оцінки підприємства.
4. Види вартості, які визначаються при оцінці.
5. Фактори, що впливають на величину вартості.
6. Підходи і методи оцінки підприємства.
7. Доходний підхід, його сутність та методи оцінки.
8. Порівняльний підхід, його сутність та методи оцінки.
9. Витратний підхід, його сутність та методи оцінки.
10. Доходний підхід та його методика оцінки.
11. Порівняльний підхід та його методика оцінки.
12. Витратний підхід та його методика оцінки.
13. Метод дисконтованих потоків та його сутність.
14. Моделі грошового потоку та їх вибір.
15. Визначення тривалості прогнозного періоду.
16. Аналіз і прогнозування витрат.
17. Аналіз і прогноз валової виручки від реалізації.
18. Визначення ставки дисконту.
19. Розрахунок величини вартості в пост прогнозний період.
20. Підсумкові правки, які вносяться при використанні методу дисконтованих грошових потоків.
21. Метод капіталізації доходу його сутність та етапи.
22. Аналіз фінансової звітності підприємства в цілях оцінки.
23. Вибір величини доходу, який буде капіталізований.
24. Розрахунок ставки капіталізації.
25. Цінова модель капітальних активів та її сутність.
26. Кумулятивний підхід при розрахунку ставки капіталізації.
27. Порівняльний підхід та його методика оцінки.
28. Цінові мультиплікатори та їх види.
29. Мультиплікатори ціна/дохід та ціна/грошовий потік і їх зміст.
30. Мультиплікатори ціна/дивіденди та ціна/виручка від реалізації і їх зміст.
31. Моментні мультиплікатори та їх зміст.
32. Формування підсумкової величини вартості при порівняльному підході.
33. Витратний підхід та його методика оцінки.
34. Визначення ринкової вартості нерухомого майна.
35. Застосування витратного підходу при оцінці нерухомості.
36. Застосування доходного підходу при оцінці нерухомості.
37. Застосування порівняльного підходу при оцінці нерухомості.
38. Оцінка ринкової вартості машин та устаткування.
39. Витратний підхід до оцінки машин та устаткування.
40. Доходний підхід до оцінки машин та устаткування.
41. Порівняльний підхід до оцінки машин та устаткування.

42. Необхідність і порядок організації оцінної діяльності в ринковій економіці.
43. Відмінність вартісної оцінки від бухгалтерської (балансової), аудиторської та рейтингової оцінки.
44. Об'єкти і суб'єкти вартісної оцінки.
45. Характер впливу специфічних характеристик оцінюваного об'єкта на процес оцінки.
46. Фактори, що впливають на вартість підприємства і його майна.
47. Нормативно-методичне забезпечення вартісної оцінки в Україні.
48. Фінансову звітність як основу інформаційної бази вартісної оцінки.
49. Необхідність прогнозування в процедурі оцінки бізнесу.
50. Поняття доходу та грошового потоку підприємства (бізнесу).
51. Характер впливу ризиків на ринкову вартість об'єктів власності підприємства.
52. Способи врахування ризиків у процесі оцінки бізнесу.
53. Економічний зміст та підходи до оцінки часток у бізнесі.
54. Недоліки підходів до оцінки бізнесу.
55. Порядок визначення підсумкової величини вартості підприємства (бізнесу).
56. Види вартості емісійних цінних паперів.
57. Підходи до оцінки неконтрольних (міноритарних) пакетів акцій.
58. Порядок врахування премій та знижок у визначенні ринкової вартості акцій.
59. Моделі розрахунку ринкової вартості акцій і облігацій.
60. Завдання оцінки вартості майна підприємства в процесі антикризового управління.
61. Порядок застосування порівняльного підходу до оцінки вартості майна підприємства-боржника.
62. Порядок застосування майнового підходу до оцінки вартості майна підприємства-боржника.
63. Порядок застосування дохідного підходу до оцінки вартості майна підприємства-боржника.
64. Місце та роль оцінки під час реструктуризації підприємств.
65. Порядок оцінки ринкової вартості підприємства під час реструктуризації.
66. Специфіка оцінки бізнес-напрямів і бізнес-одиниць в системі управління підприємством.
67. Визначте зміст та завдання оцінки бізнесу в системі антикризового управління підприємством.
68. Порядок практичної реалізації основних принципів оцінки в системі антикризового управління.
69. Порядок оцінки бізнесу на різних стадіях арбітражного управління.
70. Зміст та сфера застосування сучасних управлінських технологій в оцінці вартості бізнесу.
71. Поняття потенційного валового, дійсного валового та чистого операційного доходу від використання об'єкту оцінки.
72. Особливості оцінки окремих видів нематеріальних активів підприємства

73. Види термінів життя нерухомих об'єктів (фізичний, нормативний, ефективний, залишковий, економічного життя).
74. Методи оцінки зносу машин і обладнання: ефективного віку; експертизи стану; зниження споживчих властивостей; зниження доходності.
75. Сутність методу ліквідаційної вартості та умови застосування.
76. Поняття цінового мультиплікатора.
77. Методика розрахунку цінових мультиплікаторів.
78. Метод середньозваженої вартості капіталу.
79. Чинники, що впливають на вартість бізнесу.
80. Метод визначення середньозваженої ставки капіталізації для землі та нерухомості

## 7. Методи навчання

Методами навчання є способи спільної діяльності й спілкування викладача і здобувачів вищої освіти, що забезпечують вироблення позитивної мотивації навчання, оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок, формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних сил, культури розумової праці майбутніх фахівців.

Під час навчального процесу використовуються наступні методи навчання:

*Залежно від джерела знань:* словесні (пояснення, бесіда, дискусія, діалог); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (рішення задач, ділові ігри).

*За характером пізнавальної діяльності:* пояснювально-наочний проблемний виклад; частково-пошуковий та дослідницький методи.

*За місцем в навчальній діяльності:*

- методи організації й здійснення навчальної діяльності, що поєднують словесні, наочні і практичні методи; репродуктивні й проблемно-пошукові; методи навчальної роботи під керівництвом викладача й методи самостійної роботи здобувачів вищої освіти;

- методи контролю й самоконтролю за навчальною діяльністю: методи усного, письмового контролю; індивідуального й фронтального, тематичного і систематичного контролю.

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти передбачено застосування таких навчальних технологій:

- *робота в малих групах* дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного здобувача вищої освіти в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування;

- *семінари-дискусії* передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів;

- *мозкові атаки* – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію;

- *кейс-метод* – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності фахівців і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу;

- *презентації* – виступи перед аудиторією, що використовуються для подання певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації.

## **8. Форми контролю**

**Відповідно до** «Положення про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України», затвердженого вченою радою НУБіП України 27 грудня 2019 року, протокол № 5, видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу і має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу, отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи.

Форми та методи проведення проміжної атестації, засвоєння програмного матеріалу розробляються лектором дисципліни і затверджується відповідною кафедрою у вигляді тестування, письмової контрольної роботи, колоквіуму тощо, що можна оцінити чисельно.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою.

Семестрова атестація проводиться у формах семестрового екзамену або семестрового заліку з конкретної навчальної дисципліни.

Семестровий екзамен - це форма підсумкової атестації засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни за семестр.

Семестровий залік - це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу (виконаних ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях та під час самостійної роботи) з навчальної дисципліни за семестр.

Диференційований залік - це форма атестації, що дозволяє оцінити виконання та засвоєння здобувачем вищої освіти програми виробничої практики, підготовки та захисту курсової роботи (проекту) .

Здобувачі вищої освіти зобов'язані складати екзамени і заліки відповідно до вимог робочого навчального плану у терміни, передбачені графіком освітнього процесу. Зміст екзаменів і заліків визначається робочими навчальними програмами дисциплін.

Зміст екзаменів і заліків визначається робочими навчальними програмами дисциплін.

## 9. Розподіл балів, які отримують студенти.

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни  $R_{\text{дис}}$  (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи  $R_{\text{нр}}$  (до 70 балів):  $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$ .

## 10. Методичне забезпечення

1. Електронний навчальний курс дисципліни URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4808>

2. «Потенціал та розвиток підприємства». Методичні вказівки. Київ : ЦП "КОМПРИНТ", 2020, 31 с.

3. «Потенціал та розвиток підприємства» Методичні рекомендації і контрольні завдання до виконання практичних завдань. Київ : ЦП "КОМПРИНТ", 2020, 126 с.

4. «Потенціал та розвиток підприємства». Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Київ : ЦП "КОМПРИНТ", 2020. 55 с.

5. «Потенціал та розвиток підприємства». Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Київ : ЦП "КОМПРИНТ", 2020. 322 с.

## 11. Рекомендована література

### Базова

1. Закон України „Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні”

2. Національному стандарті № 1 «Загальні принципи оцінки майна і майнових прав», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 10.09.2003 р. № 1440

3. Національний стандарт № 1 "Загальні засади оцінки майна і майнових прав" Згідно з Постановою КМ У № 1655 від 29 листопада 2006 р. в Україні затверджено Національний стандарт № 3 "Оцінка цілісних майнових комплексів"

4. Оцінка бізнесу та його складових : навч. посіб. для студентів, які навчаються за спец. 051 Економіка / Е. І. Цибульська. Київ : Видавничий дім



«Кондор», 2020. 364 с.

5. Оцінка бізнесу та нерухомості: навч. пос. / за заг. ред. проф. В.Р. Кучеренко; уклад.: Я.П. Квач, Н.В. Сментина, В.О. Улибіна, А.В. Андрейченко. – 2-ге видання. Одеса: Асторовпринт, 2013. 235 с.

### **Допоміжна**

1. Аналітична оцінка та контроль бізнес-процесів в межах маркетингової стратегії суб'єкта господарювання: монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. Замули І.В. Житомир: Видавець О.О. Євенок, 2016. 388 с

2. Вівчар О. І. Особливості ідентифікації методів оцінки ринкової вартості бізнесу при діагностиці його економічної безпеки / О. І. Вівчар, В. П. Мартинюк Вісник Наука молода Випуск 18 Тернопіль, ТНЕУ 2012 С. 118–122.

3. Вівчар О. І. Прагматизм прискорення бізнесу при моніторингу його економічної безпеки в контексті трансформаційних змін / О. І. Вівчар // Сталий розвиток економіки. Міжнародний науково-виробничий журнал 1'2014 с. 194–199.

4. Вівчар О. І. Концептуальні підходи SPACE-методики при діагностиці та оцінці економічної безпеки підприємств / О. І. Вівчар. Науковий журнал "Virtus: Scientific Journal". February, issue 5 2016 С. 231-235.

5. Круш П. В. Оцінка бізнесу : навч. посіб. / П. В. Круш, С. В. Поліщук. Київ: 2004. 264 с.

6. Кучеренко В. Р. Оцінка бізнесу та нерухомості : Навч. посіб. / В. Р. Кучеренко В-до «Друк», Київ: 2015. 310с.

7. Лаговська О. А. Перспективи використання концепції вартісноорієнтованого управління як основи системної трансформації бухгалтерського обліку: передумови виникнення та генезис / О. А. Лаговська Вісник СевНТУ: збірник наукових праць. Серія: Економіка та фінанси. 2012. Вип. 130. С. 111–116

8. Маркус Я І. Посібник з оцінки бізнесу в Україні / Я. І. Маркус. Київ : Міленіум,, 2014. 230с.

9. Маршалок М.С., Радько В.І., Нікітченко С.О. «Потенціал та розвиток підприємства». Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни - Київ: ЦП "КОМПРИНТ", 2020. 322 с.

10. Панасовський Ю.В. та ін. Оцінка активів підприємства: навч.посібн. / Ю. В. Панасовський, Б. А. Семененко, О. М. Теліженко. Суми, 2013 296с.

11. Храпкіна В. В. Оцінка бізнесу: Навч. посіб. / В. В. Храпкіна. Київ, 2015. 320с.

12. Чиркин А. Н. Оцінка бізнесу. Питання теорії. / Чиркин А. Н. Київ: 2012. 85 с.

13. Яшкіна Н. В. Оцінка бізнесу: Навчальний посібник. Яшкіна Н. В. Київ : Алетра, 2010. 440 с.

## 12. Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної Ради України URL: <http://portal.rada.gov.ua>;
2. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України (КМУ) URL: <http://kmu.gov.ua>;
3. Міністерство фінансів України URL: <http://minfin.gov.ua>;
4. Фонд державного майна України URL: <http://www.spfu.gov.ua/> ;
5. Всеукраїнська асоціація фахівців оцінки URL: <http://www.afo.com.ua/>;
6. Державний реєстр речових прав на нерухоме майно URL: <http://ddr.minjust.gov.ua/>
7. Международные стандарты оценки. Международный комитет по стандартам оценки URL: <http://www.mrsa.Lv1.ru>.
8. Оценка бизнеса URL: <http://www.management.com.ua/finance/fin125.html>.
9. Українське товариство оцінювачів URL: <http://www.uto.com.ua>.